

125 éve született Kodály Zoltán

KODÁLY ZOLTÁN ÉS A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA

Szalay Olga

tudományos főmunkatárs PhD, MTA Zenetudományi Intézet
szalayo@zti.hu

„Sohasem tudtam elfogódottság nélkül belépni az épületbe. Már az épület is a szellemnek a mindennapi élet változásai felett lebegő függetlenségét lehelte. Nagyjaink nyoma mindenütt, az ő hangjukat itták be, verték vissza a falak. S ha néha az udvaron messziről megláttam egy öreg akademikust, pillanatra megálltam: nem lép-e melléje Arany János titoknok úr, a botos és kalapos...”

Kodály, 1946

Elnöki székfoglalójának idézett részletében Kodály Zoltán értékrendjének három olyan elemét találjuk meg, amelyek későbbi hivatali működését is jellemezték: a nagy elődök, a hely és a szellem szabadságának tisztelete. Költői ihletésű sorai megidézik Arany János alakját is, aki különösen közel állt hozzá, hiszen Emmának, későbbi feleségének ezt írja 1907-ben: „...Arany János (az én doppelgängerem és előrevetett árnyékom sokban, vagy én neki árnyéka – mindegy).” (Kodály, 1982a, 31, 30. sz.) Gondolata egy hatvan évvel későbbi beszélgetésben talál magyarázatra: „Arany nagyon sokat foglalkozott a régi és a népnyelvvel. Ő körülbelül ugyanazt tette a költészetért,

amit mi próbálunk most megtenni a zenéért.” (Kodály, 1974, 47.)

Kodály 1946 és 1949 között volt a Magyar Tudományos Akadémia elnöke. A legújabb kutatások kiderítették, hogy kapcsolata az intézménnyel régebbi keletű és közelebbi összefüggést mutat a népzenei összkiadásra vonatkozó döntések előkészítésével, mint amit akár az ő írásából, akár kortársainak visszaemlékezéseiből eddig gondolni lehetett. Az Akadémiához kötődő, 1930-tól datálható harminchét év – Kodály felnőtt életének több mint fele – az újabb adatokat is figyelembe véve három szakaszra bontható:

- 1930–1940: a Néptudományi Bizottság meghívott tagjaként kidolgozza a népzenei összkiadás kiadásának koncepcióját, s Bartókkal megkezdik a népzenei összkiadás előkészítését;
- 1940–1952: az Amerikába távozó Bartók helyére állva átveszi az összkiadás előkészítésének irányítását, eközben 1946–1949-ig az Akadémia elnöki tisztét is betölti;
- 1953–1967: az MTA Népzene kutató Csoport alapító igazgatója.

A születésének 125. évfordulóját ünneplő Kodály Zoltán, az Akadémia volt elnöke előtt tisztelgő írásunkban a felsorolt időszakok közül terjedelmi okokból csupán az első kettőt idézzük fel, a harmadik időszak feldolgozása a Népzenekutató Csoport 50 éves jubileuma alkalmából a közelmúltban megtörtént (lásd Szalay, 2004a, 2004b, 2004c).

1930–1940: a Néptudományi Bizottság tagjaként Bartókkal a népzenei összkiadás előkészítője

Az 1930-as éveket illetően a szakirodalom eddig főként Bartók akadémiai tevékenységét ismerte, illetve helyezte előtérbe. Kodály *A Magyar Népzene Tára I.* kötetének bevezetőjében saját közreműködésére csupán egyetlen mondattal utal: „Bartók Béla 1934 szeptembertől a Tudományos Akadémia kérésére felmentést nyert a Zenei Főiskolai tanítás alól, és hivatalos elfoglaltsága gyanánt heti három délután a gyűjtemény előkészítő rendezésével és a fonogramok revíziójával foglalkozott. Ez alatt e sorok írója a közgyűjteményekben található régi népdalkéziratok másoltatását és az eredetiekkel való összevetését végezte.” (Kodály, 1982b, 189.) Az újabban végzett kutatások azt mutatják, hogy Kodály már Bartók odakerülése előtt, 1930-tól részt vett a népzenei összkiadás koncepciójának kidolgozásában és az akadémiai döntések előkészítésében. (Szalay, 2004d) Annak az összkiadási programnak a megvalósításában, amelynek a saját megfogalmazásában kettejük neve alatt benyújtott 1913-as sorozatterv (Bartók – Kodály, 1913) révén fő kezdeményezője volt, s munkásságára visszanezve pedig elmondhatjuk: élete egyik legfontosabb céljának tekintette.

A Magyar Tudományos Akadémia a hatalmas Vigyázó-vagyon örököseként Balogh

Jenő főtitkár javaslatára már az 1928. november 16-i összes ülésén határozatot hozott arról, hogy jelentős összeget fordít a tudományos kutatások támogatására. Az ügy érdekében felállított javaslattevő bizottságban az I. Osztályt Gombocz Zoltán, Kodály egykori Eötvös kollégiumi szakvezetője képviselte. Ez az előzmény világítja meg Kodály mondatának az összefüggéseit *A Magyar Népzene Tára I.* kötetének bevezetőjében: „Az Akadémia Gombocz Zoltán szorgalmazására érintkezésbe lépett velünk.” Így tehát Gombocz Zoltán érdeme, hogy az 1929-ben közzétett javaslatok közt *Anyagmentés és feltárás* címszó alatt a „népnyelvi és népzenei anyag gyűjtése és kiadása” is szerepelt. (Akadémiai Értesítő, 1929, 40, 442, 56.) Az Akadémia szakmai bizottságok felállításáról is határozott és a népzenei összkiadás ügyét az 1929-ben, az akadémikus tagokból megalakult *Etnográfiai és Folklorisztikai Bizottság* későbbi nevén *Néptudományi Bizottság* feladatává tette. Mivel a néptudományban jártas akadémikus kevés volt, Hóman Bálint bizottsági elnök (1932-től, miniszteri kinevezése után Gombocz viselte a tisztséget haláláig) az 1930 novemberében tartott első ülésen segédtagok meghívását javasolta. A tizenegy meghívott segédtag között volt Bartók Béla, Györffy István, Kodály Zoltán és Lajtha László is. Az üléseket az Akadémia főtitkára, Balogh Jenő szervezte és egyeztetette 1936-ig. Lemondása után utódja Voinovich Géza lett. A *Néptudományi Bizottság* keretében a továbbiakban *Népzenei Albizottság* létesült, amelybe elsősorban a zenészeket, Kodályt, Bartókot és Lajthát delegálták. Az említett bizottságok munkája egyebek mellett abból állt, hogy részben anyagi, részben szakmai támogatást nyújtottak a fiatal népzene-gyűjtőknek, néprajzi, zenetörténeti, népzenei kiadványoknak, esetenként tudományos,

tudománypolitikai állásfoglalásokat alakítottak ki a nyelvterület határon túli részein jelentkező, népzenevel kapcsolatos problémákra. A fő tevékenység azonban – elsősorban Balogh Jenő érélyes fellépésének köszönhetően – a népzenei összkiadás koncepciójának tisztázása és a kiadás előkészítésének megszervezése volt. A Népzenei Albizottság programjavaslatát Kodálytól várták, aki azt meg is tette, amint Balogh Jenő 1932-ben Györfly Istvánhoz írt leveléből értesülünk: „Jelen voltál, amidőn Kodály Zoltán t. barátunk a Néptudományi Bizottság ülése után hivatali szobámban május 4-én megtette javaslatait az Akadémia népzenei kiadványának előkészítése tárgyában.”

Balogh Jenő főtitkár Kodállyal, Hóman Bálinttal, Horváth Jánossal és Györfly Istvánval tárgyalt a munkálatok megkezdéséről. Kodály programjavaslatát csak közvetve ismerjük. A hivatalos levelezésből derül ki, hogy Kodály elsősorban a népdalgyűjtés folytatását tűzte ki célul, mégpedig főként az elszakított területeken és a moldvai csángók között, ahol elsőként végzett népzenei gyűjtésével Domokos Pál Péter a magyar népzene addigi legarchaikusabb részéről adott hírt. E célok elősegítésére Kodály segélyösszegek kiutalását kérte három zeneszerző hallgatója, Pongrácz Zoltán, Veress Sándor, Viski János gyűjtőmunkájához, támogatták Domokos Pál Péter moldvai gyűjteményének kiadását és a moldvai gyűjtőútra induló Lükő Gábert. Támogatást kapott Seemayer Vilmos dunántúli gyűjtéséhez, fonográfot Balla Péter, rendszeres anyagi és munkatársi segítséget gyűjtésének rendbetételére Vikár Béla.

Az albizottságnak köszönhetően jutott támogatáshoz Pálóczi Horváth Ádám kéziratosa dalgyűjteményének szerkesztői munkálataihoz Bartha Dénes. Számára a legfőbb

támogatást azonban a lektorok: Horváth János és Kodály javaslatai jelenthették. A kritikai forráskiadás számos kérdése tisztázódott ekkor, és Bartha munkájához fontos segédanyagul használhatta Kodály kéziratosa népzenei gyűjteményét, a későbbi Kodályrendet, amely a népdallejegyzéseken kívül már akkor is számos kéziratosa és publikált népzenei vonatkozású zenetörténeti forrást tartalmazott. A főtitkár Kodály elvi állásfoglalását kérte más hasonló „népdaltörténeti” kiadványok sorozatos megjelentetésével kapcsolatban.

Balogh Jenő határozottságának köszönhetően a népzenei összkiadás lassanként központi programmá lépett elő, és 1933-tól az Akadémia költségvetésében önálló rovata is volt. A népzenei összkiadás koncepciójának kidolgozásában Kodály alapvető szerepet játszott, míg Bartók, aki ugyan elvben tagja volt a bizottságnak, a jegyzőkönyvek tanúsága szerint csak később kapcsolódott be az érdeemi munkába. Nevét nem találjuk a meghívottak között azon a bizottsági értekezleten sem, amelyen a népzenei kiadvány sajtó alá rendezéséről született „történelmi” döntés. A szűk körű értekezletre szóló meghívást Hóman Bálint bizottsági elnök részéről Györfly István titkár közvetítette Kodálynak: „Ennek egyetlen tárgya a Te javaslatod lesz a népzenei kiadvány dolgában” – írja, majd így zárja: „Az értekezleten az alábbiak lesznek jelen: Hóman Bálint, Horváth János, Lajtha, Györfly és Te.” (Szalay, 2004d, 17. sz.) Az értekezletet 1932. június 9-én a főtitkár e szavakkal nyitotta meg: „június 8-án az Igazgató Tanács elhatározta, hogy népzenei munkákat is fog kiadni, 6000-7000 pengőt fog majd éveken át több félévi részletben első részletül előirányozni.” (Szalay, 2004d, 22. sz.) Az ülésen a bizottság javaslatot tett a népzenei gyűjtemény to-

vábbi gyűjtésekkel való kiegészítésére és sajtó alá rendezésére. A munkával a főtítkár Kodályt bízta meg. Kodály azzal a feltétellel vállalta el a sajtó alá rendezés munkáját, ha a kiadványon Bartók neve is szerkesztőként szerepel, mivel a gyűjtésben, lejegyzésben neki is nagy része van. A bizottság határozott arról, hogy Kodály Zoltán és Bartók Béla nemcsak mint szerkesztők, hanem mint szerzők szerepeljenek az összkiadás kötetein, tehát kettejük neve alatt jelenjen meg a sajtó alá rendezendő kiadvány. Kodály kétféle kiadási tervet ismertetett. Az egyik a teljes típusok megjelentetése volt a variánsdallamokkal együtt, a másik csupán a típus egy-egy jellemző dallamának (az ún. „törzsdallamnak”) közreadása, míg variánsdallamaik közlését későbbi kötetekre hagyta volna. A külön megjelentetés feltételül Kodály azt szabta, hogy a „törzsdallamok” első kötetében a továbbiak kiadására az Akadémia kötelezettséget vállal. Az Akadémia Igazgató Tanácsa 1934. február 8-án jóváhagyta a Kodállal megbeszélte munkaprogramot, és a kiadásra 5000 pengőt tartalékolta.

Az 1934. június 4-i ülésen, ahol már Bartók is jelen volt, a kiadás rendjéről is döntöttek. A jegyzőkönyv a közlés módjáról szólva Kodályra hivatkozik: „Kodály először teljes gyűjtést kíván, és csak azután lehetne hozzáfogni a részleges közzétételhez, mert meggyőződése szerint (amiben Bartók Béla is osztozik) a műnek bizonyos lexikális sorrendet kell követnie, és egyes részeket nem lehetne másként közölni, csak a tudományos teljesség rovására.”¹ A dallamok mechanikai feldolgozására szükségesnek tartja egy arra alkalmas, három-négy órában dolgozó, fiatal gyakornok alkalmazását is, akinek személyé-

¹ A közlés lexikális rendjén az 1913-as javaslat kadicariendjét értette Kodály.

re a későbbiekben javaslatot is tesz. Így került az Akadémiára Kerényi György, aki Bartók és Kodály zenei rendjei számára hatalmas mennyiségű másolási munkát végzett, később pedig az MNT I., II. és IV. kötetek szerkesztését végezte el. Az előkészítő munkát az 1934-es jegyzőkönyv szerint négy-öt évre taksálták, mintegy tízezer dallam közlésével számolva. Az üléseken szó esett még a külső gyűjtők anyagának közlési jogáról, a szerkesztés és a fonográflejegyzések díjazásáról, a berlini archívum és főként a szomszédos országok gyűjteményeivel való összehasonlító munkák elvégzéséről, a Néprajzi Múzeum anyagának feldolgozásáról.

Kodály előzetesen megállapodott Bartókkal – akiről tudta, hogy régóta terhére van a tanítás –, hogy kérni fogják az Akadémiára való áthelyezését annak érdekében, hogy főállásban az anyag rendezésével foglalkozhasson. Az albizottság erről határozatot is hozott, s arról is, hogy a munkák számára az Akadémia egy helyiséget bocsát rendelkezésre. Így kapta meg használatra Bartók a Kisfaludy Társaság üléstermét, az ún. „patkós termet”. 1934. júniusában pedig az Akadémia elnöke a minisztertől Bartók legalább két évre történő felmentését kérte a tanítási munka alól, s egyúttal a Tudományos Akadémiára való áthelyezését.

Bartók 1934. szeptember 15-től kezdett rendszeresen bejárni az Akadémiára. Odakerülése után az Akadémia főként vele tartotta a közvetlen kapcsolatot, hiszen amióta 1935. májusában akadémikussá választották már „beltagnak” is számított. Egy levélbeli utalás szerint ő az „...akit a zenei gyűjtés tekintetében Akadémiánk a főfelügyeletre felkért...” (Szalay, 2004d, 66. sz.)

A harmincas évek végére az Akadémia egyre inkább elszegényedett. Györffy István

írja 1939-ben: „A magyar népdal-anyagot most rendező sajtó alá két kiváló zenefolkloristánk és zeneszerzőnk: Bartók Béla és Kodály Zoltán. A kiadást az Akadémia vállalta, azonban úgy látjuk, hogy az Akadémia ezt a nagy költséget igénylő munkát fedezet hiányában nem tudja megjelentetni. Mivel nagy nemzeti érdek fűződik hozzá, hogy ez a kiadvány minél előbb napvilágot lásson, ezért úgy az államnak mint a társadalomnak össze kell fognia a költségek előteremtésére.” (Györffy, 1939, 27.)

1930 és 1940 között a Magyar Tudományos Akadémia a népdalkiadás ügyének támogatásában igen fontos szerepet játszott azáltal, hogy felismerve és elismerve Kodály és Bartók tudományos teljesítményének jelentőségét, a kiadás ügyét úgyszólván teljesen az ő belátásukra bízta, s hozzá igyekezett az anyagi feltételeket előteremteni. Bizonyos, hogy az ügy előmozdításában Balogh Jenő, akkori főtitkár szemlélete meghatározó volt. Ő – amint ez leveleinek hangneméből is kiérződik – Kodályt és Bartókot rendkívül nagyra becsülte. A népdal ügyének széles látókörű, nagyvonalú kezelésével, amely működését mindvégig jellemezte, alighanem múlhatatlan érdemeket szerzett az összkiadás szorgalmazásában. E tevékenységéért a népzene-tudomány utólag is nagy elismeréssel és hálával adózik.

1940–1952: a Magyar Tudományos Akadémia elnöke és az összkiadás irányítója

Az összkiadás munkálatait a költségforrások elapadásán túl másik nagy veszteség is érte: 1940. október 12-én Bartók Amerikába távozott. A munka előkészítő tárgyalásait Kodály egyedül kezdte meg, a folytatás felelőssége ismét egyedül rá hárult. Novemberben jelent meg *Mentség* című írása, amely alcíme szerint Tótfalusi Kis Miklós könyvének ismertetése.

Kodály maga is tapasztalta azt az értetlenséget, amelyről Misztótfalusi panaszskodik *Mentség*-ében: „azzal ólsárlák igyekezetemet, hogy én-is tsak olyan apróságot, Argirust, Tékoslót, Aszszonyokról való ’s egyéb hijjába való históriákat nyomtatok...” (M. Tótfalusi, 1940, 46-47.) Kettőjük sorsának különös összecsengése, hogy Kodály maga is gyűjtötte az *Argirus* nótáját, tanulmányt is írt róla, gyűjtésének egyik unikuma éppen *Az tékozló fiúnak históriájá*-nak elveszettnek hitt dala, és neki is Amszterdamban kínáltak állást. A *Mentség* című írás vallomás-jellegét Keresztúry Dezső is megemlíti. (Bónis, 1994, 132.) A Kodály-írásból idézünk: „Egyre halkabb lett a régi magyar, a különbet kereső, becsülő, nevelő szellem, [...] és egyre jobban elszaporodtak s egyre hangosabbak [...] a jobb munkájának kerékkötői. Középosztályunk, a reformkor nagyjainak termőtalaja, hovatovább egyre nyárspolgáribb lett: a fixfizetéses elem túltengésével erőt vett rajta a hivatalnok-gondolkodás, a középszer kultusza. A világot egy nagy ranglétrának nézi, amelyen csak rangsor szerint lehet feljebb hágni. Egyéni érdem nincs, hiába kiváló valaki, csak az »anciennitás« viszi előbbre, legfeljebb még a protekció. [...] Ez a szellem irtózik az egyéni kezdeménytől és felelősségtől. [...] Ha Tótfalusi ott marad Amszterdamban, ma tán az Elzevirek, Aldusok közt emlegeti a művelt világ. Hogy hazajött: még művelt magyarok sem igen tudnak felőle. Ránk mégis értékesebb szomorú, csonka élete, mint lett volna ragyogó külföldi pályafutása. Egyéni élete tönkrement, munkáját nem végezhetette be. De áldozatának füstje az égre csap és századokra mutat irányt az igaz út felé.” (Kodály, 1982b, 311., 313.) És az írás kapcsán született otthoni jegyzet: „Szenv[edések] elől nem szabad kitérni. Vállaltam Misz-

tótfalusi sorsát. (»Minden újnak, szépmerőnek«)...» (Kodály, 1989a, 162.)

Az akadémiai munkálatokat átvevő Kodály első ténykedései közé tartozott az, hogy saját kéziratossá népzenei gyűjteményét, a későbbi *Kodály-rend*-et beszállítottatta az Akadémiára, és mint a kiadandó „Corpus musicale” alapját két tanú jelenlétében hivatalosan is az intézménynek ajándékozta.

1941 májusában tudta nélkül a Tudományos Akadémia levelező tagjává ajánlották. Az ajánlás néhány részletét idézzük: „Kodály Zoltánnak, a zeneköltőnek és tudósnak életét hatalmas nemzetnevelő feladat tölti be: népzenei hagyománykincsünk által magyarabbá tenni a nemzet életét. Jórészt az ő érdeme, hogy a magyar népzenei kincs lassanként az egész nemzet létszükségletévé vált. Alkotásaival magyarabb, öntudatosabb lelket nevel; ebben van talán egyéni, művészi értékeinken is túlmenő jelentőségük. [...] A tudós Kodály Zoltán munkája tiszteletet keltő egységben áll előttünk, kezdettől fogva máig tudatosan, ingadozások nélkül halad célja felé.” (Akadémiai Értesítő, 1941)

Az ajánláshoz szükséges kétharmados többséget Kodály egy szavazat híján (22:11) nem kapta meg, Melich János és nyelvész hívei leszavazták. Amint a tizenhárom Kodálytanítvány egyike, Horusitzky Zoltán *A Zene* című lapban írja: „Tagválasztás volt a Tudományos Akadémián. A magyar néprajz egyik legnagyobb tudósa, Kodály Zoltán is a jelöltek között volt. Az Akadémia többsége nem tartotta Kodályt érdemesnek arra, hogy a tudós társaság tagjai közé tartozzék. Kodály Zoltán kibukott. Ez a száraz tény sokkal nagyobb jelentőségű, semhogy hallgatással fogadjuk. Mert itt nemcsak Kodályról van szó, egyik legfénylőbb szellemünkről és legnagyobb magyarról, hanem a nemzeti újjászü-

letés eszméjének bukásáról. A Tudományos Akadémiában megbukott az az új tudomány, melyet a magyarság tudományának hívunk, s mely a népben keresi az örök magyart, a magyarság örök fundamentumát, az új Magyarország alapját.” (Horusitzky, 1998, 54.)

Az ajánlást Horváth János 1943-ban megismételte. Még ekkor is volt nyolc ellenszavazat, de sikerült Kodályt levelező taggá megválasztatni.

Az ostrom megkezdéséig a légiriadók ellenére Kodály egészen 1944 őszéig rendszeresen bejárt az Akadémiára, és egyike volt az elsőknél, aki visszatért, hogy megszemlélje a károkat. Az ostrom utáni állapotot Gergely Pál szavaival idézzük: „Az ostrom Akadémiánk életét is megbénította. A patkós szoba ablakai vakon bámultak a szemközti Halászbástyára, üléstermeink kiéve, tető nélkül pusztuló szép palotánk száznál több gránáttól találva, egyre nehezebben viselte gazdátlan létezését. A patkós szoba kincseit: fonográfját és kottás lapjait még idejekorán levittük a mély pincébe. 1945 őszén Kerényi Györggyel hoztuk vissza, hogy az egyetlen épen maradt teremben, a főtitkáriban megszárogathassuk a nyirkos lapokat, s hogy a romok közé ellátogató Mestert megnyugtassuk ezek megmentéséről. [...] Kodály megígérte, hogy mindent megtesz a palota helyreállításáért.

Midőn hármashat körüljártuk a kiégett üléstermeket, Kodály egyszerre megállt az egyik gipsztörmeléknél, és kezébe véve a mennyezetről lehulló puttót, girlandot, arra kért, hozzak nagy papírokat, hogy néhányat összeszedjünk ezekből. Kérdésemre, hogy hová visszük, azt felelte, miközben újságpapírba göngyöltte a díszeket, hogy Kecskemétről iparművészeket hívat fel, velük fogja restauráltatni a sérült mennyezetet. Így is történt 1946 őszén.” (Bónis, 1994, 121.)

A gyűjtemény csak 1946-ban került ismét hozzáférhető állapotba, s kezdődött újra a munka a Tudományos Akadémián. Ez év áprilisából datálódik az Akadémia Néptudományi Bizottságának utolsó jegyzőkönyve, amelyből megtudjuk, hogy Kodályt a Népzenei Albizottság elnökéül választották. Kodály javaslatot fogalmazott meg a magyarságkutatási munkák összehangolására: „...mindazt a néprajzi tudományos intézményt, társulatot, amely a magyar nép kérdésével foglalkozik, össze kellene hívni és megbeszélni az összes feladatokat, valamint elhatározni az egyes intézmények munkaterületét, hogy ezzel célszerűen lehessen megszervezni, összehangolni a magyar nép kutatására irányuló munkákat, valamint ezzel az egységes irányítást is megadni.”

A népzenei összkiadás munkálataira a minisztérium egy kottamásolót szerződtetett, Kodály pedig egy helyiség biztosítását kérte az Akadémiától. Mivel a súlyosan sérült épület rendbehozatala elhúzódott, csupán 1949-től kapott a csoport átmenetileg egy szűk kis szobát. Kodály Járdányi Pállal és Bartók korábbi munkatársaival, Kerényi Györggyel és Rácz Ilonával kezdte meg a tervezetést. Az érdemi munka addig az ő lakásán folyt.

Kodály 1942-ben nyugdíjazását kérte a Zeneakadémiától, hivatalosan 1943 júniusától vonult nyugdíjba. Attól kezdve díjazás nélkül folytatta az összkiadás előkészítését (Kodály 1982b, 189.), és vezette az Akadémia épületében működő, de finanszírozási nehézségek miatt a Vallás- és Közoktatási Minisztérium által fenntartott munkacsoportot. A finanszírozás úgy történt, hogy a munkatársaknak járó teljes összeget Kodálynak utalták át, és a fizetést azután ő osztotta szét a növekvő számú munkatársak között. Ez a sajátos *exlex* állapot, amely szerint a munkacsoport

gyakorlatilag Kodály magánvállalkozásaként működött, egészen 1953-ig állt fenn.

Kodályt 1945 májusában 18:1 arányban az MTA I. osztályának rendes tagjává választották, 1946. július 24-én pedig a Magyar Tudományos Akadémia elnökévé. Talán ez volt az Akadémia működésének legnehezebb időszaka. Az intézmény a háború után igen nehéz helyzetbe került. Földbirtokait elvesztette, készpénzvagyonra megsemmisült. Az épület romokban, Szent-Györgyi Albert vezetésével pedig még 1945 őszén negyven természettudósból ellenakadémia alakult. Az Akadémia a kettéválás szélén állt. Kodálynak sikerült békét teremtenie azzal, hogy az Akadémia addigi három szakosztályát egy negyedik, új szakosztállyal egészítették ki. Ezt követően Szent-Györgyi Albert Kodály mellett elnökhelyettesként működött. Kodály működését Szabolcsi Miklós így jellemzi: „megpróbálta, hogy a folytonosság, a magyar kultúra egyetemessége nevében töltsen be tisztét, az Akadémia régi hagyományaira támaszkodva, a tudomány és művészet fontosságát kiemelve. Ugyanakkor érzékenyen ügyelt az új követelményekre, arra például, hogy a természettudományok helyet kapjanak az Akadémia intézményében. A Magyar Tudományos Akadémia megújulásának folyamata vele indult el.” (Szabolcsi, 1992, 59.)

Elnöki székfoglalóját Kodály az Akadémia romos állapota miatt az egyetemen tartotta meg. A békéről és az egységről beszélt, Arany és Széchenyi alakját idézte fel. A nemzet szellemi irányítást vár az Akadémiától, és olyan kérdések vizsgálatát, amely létérdeke. „Nagy szellemi nyomástól szabadult meg a nemzet. Itt az ideje, hogy keressük a magunk útját, minden befolyástól mentesen. Ne gyűnk uszályhordozói egy nemzetnek sem” (Kodály, 1982b, 316.) – figyelmeztetett 1946.

július 28-án. Javaslatára a két év szünet után kiosztásra váró első akadémiai nagydíjat posztumusz Bartóknak ítélték oda.

Elnökké választása után „minden akadémiai ügy érdekelte és tevékenyen intézett mindent, amit kellett, a személyi ügyektől az anyagiakig, roppant energiát szentelve a romos palota újjáépítésének” – írja Gergely Pál, működésének közeli tanúja. (Bónis, 1994, 123.) 1947. február 10-én megkapta a Magyar Köztársasági Érdemrend Tisztekeresztjét.

Az 1947-es tavaszi közgyűlést már az Akadémia rendbe hozott dísztermében tarthatták. A májusi, szovjetunióbeli újáról hazatérő elnök megnyitóját ezzel kezdte: „Felemelő érzés, hogy bár még romok közt, de újra e nagymúltú teremben gyűlhettünk egybe. Igaz: ittlétünk inkább csak jelképes. Az épület nagyobb része még hasznavehetetlen.” Példaként említi a oroszországi helyzetet, ahol már újra állnak a lerombolt középületek. „Ha azt kérdezzük, mennyit javult a helyzet egy év alatt, azt kell mondanunk: keveset vagy semmit. A tudósok anyagi gondjai alig kevesbedtek. Az eszközök hiánya csakúgy fennáll. Az eddig jelentkezett külföldi segítség csepp a tengerben. [...] Eddig türelemmel hallgatunk, mert égető kérdések vártak megoldásra. De most egyre hangosabban kell hirdetnünk, hogy itt az utolsó óra. [...] Kérjük és intjük a kormányzatot: ne hagyja elsorvadni az Akadémiát! Tekintse a nagymúltú és tiszteltreméltó intézmény nemzeti és nemzetközi fontosságát: tegye lehetővé, hogy munkáját teljes erővel folytathassa és múltjához méltó jövődönnek mehessen elébe.” (Kodály 1982b, 317-318.)

Az év végén a megalakult Magyar Művészeti Tanács elnökeként Kodály javasolta Bartók leveleinek kiadását, a munkával De-

mény Jánost bízta meg. December 18-án a Magyar Köztársasági Érdemrend Nagykeresztjével tüntették ki.

1948-ban, a fordulat évében a párt elkezdte sürgetni a népzenei sorozat elindítását. A sztálinista pártdirektíva jegyében formalizmusnak minősítette a népdalok zenei alapon való rendezését, és számon kérte a kiadandó strófikus népdalok „élettel való kapcsolatát”. Mivel a strófikus dallamok zenei rendje még mindig nyitott kérdés volt, Kodály úgy döntött, hogy a kiadást a népszokásokhoz kötődő dallamanyaggal kezdik. Az közvetlenül tükrözi az „élettel való kapcsolatot”, és zeneileg amúgy is elüt a túlnyomó többséget alkotó strófikus dallamoktól. A gordiuszi csomót ily módon elvágva a sorozat megindulhatott, a rendszerezés megoldásának kérdése pedig haladékat kapott. Így lett az 1948 második felében induló munkálatok első célja a gyermekdalok és a naptári ünnepek, jeles napok dalainak kiadása.

Március 15-én Kodálynak először ítélték oda a Kossuth-díjat, amelyet alapítása óta másodszer osztottak ki. Ugyanezt posztumusz megkapta Bartók Béla is. Március 21-én, az Akadémia rendkívüli, ünnepélyes közülésére írt elnöki beszédét Kodály betegsége miatt Voinovich Géza főtitkár olvasta fel. Ebben Kodály az intézmény 1848 előkészítésében játszott szerepét idézi fel. A szellemi kincsek pazarlásáról szólva a külföldre menekülteket említi, akiket szemrehányás sem illethet, hiszen „ha itt maradnak, képességeik elsorvadnak”. A jelen pedig nem sokat változott: „Három évvel az ostrom után még majdnem romok közt ülésezünk. Hálánk és elismerésünk illeti a kormányzatot, hogy mégis használhatóvá sikerült tennie e nagymúltú termet. De még sok van hátra, s az épület teljes megújítása, sőt modernizálása

az alapfeltétele az Akadémia új szellemben meginduló munkájának is. Ne dísz legyen a tagság, hanem munkakötelezettség, az épület pedig munkahely, nemcsak ünnepélyek kerete.” (Kodály, 1982b, 320.) Július 4-én, az ünnepélyes közülsen a százhusz éves Akadémiát méltatta, és szolt az új és kibővített osztályokról, ahol újabban a művészet is helyet kap. „Egy nemzet kultúráját elsősorban tudománya és művészete állapotáról ítélik meg. [...] Mindent el kell követnünk, hogy tudományos és művészeti kultúránk színvonal ne süllyedjen. Márpedig ennek a veszedelme fennforog.” (Kodály, 1982b, 322.) Ezután a munka anyagi és szellemi feltételeiről és a tudomány eredményeinek népszerűsítéséről szolt. Elmondta, hogy van már remény az anyagi feltételek jobbulására: „És itt eshetik szó a munka lelki feltételeiről. Azok közt leglényegesebb az alkotók teljes szellemi szabadsága s a befogadó közösség érdeklődése és elfogulatlansága. [...] Kulturális légkör megteremtése elsőrendű feladata ma minden köznevelési tényezőnek, s ebből az Akadémiának ki kell vennie a részét.

A népi demokrácia Akadémiája nem szorítkozhatik a tiszta tudomány, a specializált szakkutatás művelésére. Foglalkoznia kell a tudományos eredmények népszerűsítésével is. Ezt nem lehet kontárookra és féltudósokra bízni. A legjobbakkal éppen elég jók rá.” (Kodály, 1982b, 322–323.)

Ugyanebben az évben zajlott le a Kodály-csoport átszervezésének első kísérlete. Szabolcsi Bence kidolgozta a „Keleturópai Népzeneintézet” tervét, amely tudományos célkitűzésében „a Szovjet óriási népzenearchívumainak szerényebb munkatársa és követőjeként, gyűjtőhelye kíván lenni a Dunamedence népi dallamkincsének”. A kezdeményezés visszhang nélkül maradt. (Péteri, 2000, 162.)

A fordulat évét követően, még Kodály elnöksége alatt ment végbe az akadémiai reform előkészítése. Kodály a főtítkárral és Szent-Györgyi Alberttel együtt dolgozta ki 1949-ben az új, demokratikus akadémiai alapszabályt, többórás megbeszélést tartva az igazgatósági tagokkal és a négy osztálytitkárral. „Gyakran bizony éjfél felé kerültünk haza. Kodályt minden dolgunk érdekelte, s ahol nehézség mutatkozott, maga vette kezébe az Akadémia kérelmeinek elintézését.” – emlékszik vissza erre az időre Gergely Pál. (Bónis, 1994, 122.) Ugyanakkor megfelelő pénzügyi támogatás híján még mindig tartott a romos épület rendbehozatala. Szó szerint igaz, amit Kodály 1949-ben egy jegyzetében leírt: „Négy esztendeje állandóan talpon, szünet nélkül szolgálom a magam területén a legázolt ország felemelkedését. 4 éve nem élem a magam életét.” (Kodály, 1989a, 164.)

Az 1949. október 31-i ülés idején Kodály gyengélkedett, ezért más elnököt helyette, távollétében történt meg az addigi tisztikar lemondása, az Akadémia alapszabályának módosítása és új tisztségviselők megválasztása. Elnöksége 1949. november végén járt le, nem választották meg újra. A november 29-i akadémiai közgyűlésen külföldi körútja miatt nem volt jelen. Ruzsnyák Istvánt választották meg utódjául. December 19-én már ünnepélyes díszülést tartott az Akadémia Sztálin születésnapja alkalmából, szónoka az új elnök volt. A párt részéről a későbbiekben Kodályt, mint „egyetlen határozottan ellenséges magatartású akadémikust” tartották meg az Akadémián belül – a többi „ellenséges magatartású” a kizártak listájára került. (Péteri, 2002, 170.)

Az Akadémiát 1949-re ideiglenesen helyre állították, úgyhogy januártól átmenetileg egy kis szobát rendelkezésre tudtak bocsáta-

ni a készülő népzenei kiadvány munkatársai számára. A népdalkiadás ügyét Szomjas-Schiffert Györgynek, a Népzenekutató Csoport későbbi munkatársának ügybuzgalma mentette meg, akit akkori munkahelye, a Minisztérium Zenei Osztálya a zenei újjáépítéssel bízott meg. Az ő érdeme, hogy a népdalkiadás költségei is bekerültek a minisztérium költségvetési tervébe. Kodály így idézte fel az eseményeket: „Mivel az Akadémia 1945-től kiadványok céljaira semmiféle anyagi eszközzel nem rendelkezett, 1946 őszétől a Vallás- és Közoktatási Minisztérium, majd folytatólag a Népművelési Minisztérium gondoskodott a kottarajzolás megkezdéséről, és eleinte egy, majd több munkatárs díjazásáról, valamint a papír és a nyomtatás költségeiről.” (Kodály, 1982b, 189.)

Ebben az évben próbálkoztak egy következő kísérlettel, amely a népzene kutatás megoldását is célul tűzte: ez volt az ún. „Főtanszaki Intézet” terve 1950-ben. (Péteri, 2000, 164.) A terv, amely szerint a Zeneakadémia keretében létesült volna egy tudományos központ, egy idő után ugyancsak megbukott.

Az *Új Zenei Szemle* 1950-es nyitószámában főként ideológiai indíttatású vita kezdődött a készülő népzenei kötetéről. A sajtóvitában Kodály nem szólalt meg, ellenben a háttérben elvi és pénzügyi harcot vívott a csoport létéért, helyiségért, a kötet akadémiai megjelentetéséért, miközben Arany népdalgyűjteményét rendezte sajtó alá. A háttérben zajló vita abból adódott, hogy az Akadémia nem akarta megjelentetni a kötetet azzal a kifogással, hogy a *Gyermekjátékok* nem tudományos mű, és nem az Akadémia költségén készült. A háború után az Akadémia csak a helyiséget adta, a munkadíjakat a Vallás- és Közoktatási, 1949-től a Népművelési Minisztérium fedezte. A népdalösszkiadás első

kötetét a Népművelési Minisztérium népszerűsítő kiadványai között szándékozott kiadni. Kodály ragaszkodott hozzá, hogy a kiadvány az Akadémiánál jelenjen meg mint tudományos mű, és mint a „régikori erkölcsi vállalás” teljesítése. Hátramaradt írásaiban a legkülönbözőbb érveket sorolja fel. Hivatkozik az Akadémia határozatára: mely szerint Bartók emlékét gyűjteménye kiadásával örökíti meg. Hivatkozik az Akadémia 1949-ben megújított alapszabályára. A „Nép Akadémiája”-nak betű szerint is feladata lenne a mű kiadása, de szellemében sokkal inkább feladatai közé tartozik, mint azelőtt. Hivatkozik arra, hogy a kézirat az Akadémia elidegeníthetetlen tulajdona, a kiadási joggal együtt, ez a munka másutt nem folytatható, az Akadémia történeti felelősséggel tartozik. Szeretne volna, ha az Akadémia felveszi költségvetésébe a népdalkiadványt: „Morális veszteséget mindazok felelősek lesznek, akik *ki engedik csúszni az Ak[adémia] kezéből.*” – írja jegyzeteiben (Kodály 1993, 303.). A másik oldalról pedig: „Nem lehet a Népműv[elési] Min[isztérium] célja egy kiragadott tudományág művelése. Az Ak[adémia] célja viszont a tudományok teljessége. Egy *par excellence* népi érdekű tud[omány] meg éppen két kézzel kellene programjába emelni.” (Kodály, 1993, 304.)

Végül kemény küzdelem árán sikerül kiadatni *A Magyar Népzene Tára I. Gyermekjátékok* című kötetét. A kötethez Kodály előszót is írt, amint azután mindegyikhez, amely életében megjelent. Az első a leghosszabb közülük, hiszen összefoglalja az összkiadás eddigi történetét, amellyel „a Magyar Tudományos Akadémia [...] évszázados adóssága törlesztését kezdi meg”. (Kodály, 1982b, 184.) A kötet 1951 novemberében jött ki a nyomdából. A belső címlapon és annak verzőján ki-

adó neve nincs feltüntetve. Csak a következő lap Bartókra emlékező ajánlása verzőjáról tudjuk meg, hogy: „A Magyar Tudományos Akadémia és a Népművelési Minisztérium megbízásából kiadja a Zeneműkiadó Vállalat.” Kodály Zoltán akadémikus pedig 1952. március 15-én 70. születésnapja közeledtével „... a Bartók Bélával közösen kezdeményezett nagy magyar népdalgyűjtemény I. kötetének, ennek a zenetudomány kifejlesztése terén kimagasló jelentőségű s a társadalomtudományok egész körére kiható fontosságú műnek az elkészítéséért ...” (Akadémiai Értesítő, 1952, 117.) és a *Kállai kettős* című művéért megkapta a Kossuth-díj nagydíját. A díj átadása után a minisztérium dísztermében Révai József, népművelési miniszter köszöntötte Kodályt. Az azt követő legendás párbeszédet id. Fasang Árpád idézi fel: „Az ünnepi formaságok után, az obligát pohár bor oldottabb hangulatában, ekként fordult Kodályhoz: »Van még a tanár úrnak egy adóssága velünk szemben.« A bizalmaskodó hangra mintha egy jéghegy válaszolt volna: »Nekem? Magukkal szemben? Micsoda?« »Írjon nekünk a tanár úr új himnuszt.« Mire Kodály csak ennyit mondott: »Minek? Jó a régi.« Révai, a félelmetesen éles eszű Révai, aki előtt Kossuth-díjas művészek és tudósok haptákba vágták magukat, most mint kisdíák a szigorú tanító bácsi előtt, kényszeredetten-savanyúan elmosolyodott és – hallgatott. Mit is mondhatott volna? A kérdés egyszer s mindenkorra le volt véve a napirendről.” (Bónis, 1994, 162) Kodály pedig a Kossuth-díj összegét szétosztotta a munkatársai között.

Kodály kiállítását is tervezett az I. kötet megjelenése alkalmából *Az Akadémia és a népdal* címmel, amely megvilágította volna

² A rendszernek bizonyára kínos volt az *Isten, áldd meg* kezdetű himnusz.

az Akadémia 125 éves kapcsolatát a népdal ügyével. (Kodály, 1993, 299.) A *Gyermekjátékok* kötet megjelenése kapcsán a kiállítás kitért volna az iskola és a népdal kapcsolatra is. Azonban amint jegyzeteiben írja: „(... helyiséghiány miatt füstbe ment az emlékkiállítás). Mellékeltem némi ízelítőt [ad róla].” (Kodály, 1993, 303.)

Néhány nappal a díjátadás után, március 25-én, Beethoven halálának 125. évfordulóján Kodály ünnepi beszédet mondott, amelyben kiemelte, „hogyan talán egy zeneszerző sincs, akinek egész élete művében a zsarnokság elleni tiltakozás, a világszabadság, a testvériség vágya hatalmasabban jut kifejezésre. A magyarság különösképpen rokonra ismerhet Beethoven lelki alkatában, hiszen egész története küzdelem a szabadságért, a zsarnokság ellen.” (Kodály, 1982b, 396.)

1952. július 10-én Révai József levélben érdeklődik Szabolcsi Bencénél: „Hadd kérdezzem meg [...] szigorúan bizalmasan – mi a véleménye, mivel kedveskedhetne a kormány Kodály Zoltán születésnapjára? Az ötvenezer forintos Kossuth-díj lényegében már bizonyos előleg volt a születésnapra, miután 53 márciusában már elkéztünk volna ezzel az ajándékkal. Föjlajánlottunk neki ez év tavaszán egy leányfalusi villát örökös használatra, autóval együtt, de ezt nem fogadta el és kérte, hogy Galyatetőn biztosítsunk neki állandó két szobát. Ez persze bagatell, amit biztosítani tudunk, de úgy érzem, kevés. Mit tanácsol? Persze nem szeretném, ha az öregtől újra kossarat kapnánk. Szívvelyes üdvözlettel Révai József.” (Péteri, 2002, 19.)

1952 szeptemberében Kodály elérte, hogy visszaállítsák a Zeneművészeti Főiskolán a szolfézs oktatását. Ennek fejében a hetvenéves mester elvállalta zenetudományi tanszak szolfézsóráinak megtartását. Decemberben,

70. születésnapjának előestéjén megkapta a Magyar Népköztársasági Érdemrend I. fokozatát és a Kiváló Művész címet. Eközben akadémikusként és az Akadémia volt elnökéként hat év óta hiába próbálkozott azzal, hogy a vezetése alatt álló akadémiai kutatócsoportot hivatalosan elismerjék, és visszavegyék az Akadémia költségvetésébe.

Az előzmények ismeretében válik érthetővé Kodály *A népzene kutatás jövője* címmel 1952-ben, az *Akadémiai Értesítő*ben megjelent írása, amelyből idézünk: „Míg az Akadémia ügyei rendezés alatt állottak, 1946. szeptember óta a minisztérium rendelt költséget a kottarajzolásra, majd megindult a sajtó alá rendezés. [...] 1951 novemberében napvilágot láthatott »A Magyar Népzene Tára« első kötete, a Gyermekjátékok. Közben a Tudományos Akadémia újjáalakult, anyagi viszonyai rendeződtek, ma már semmi akadály, hogy munkarendjébe illessze a folytatást és a vele járó tudományos munkát. Mert itt egy új tudományág nagyarányú fejlődésének nézünk elébe. Nemcsak nemzeti életünkre lesz e gyűjteménynek hosszú időre szóló gyakorlati kihatása. A sok vita, félreértés után ma már világos mindenki előtt, hogy azt a bizonyos nemzeti formát csak ennek alapján lehet megtalálni, másutt hiába keressük.” (Kodály, 1982b, 199.)

Kéziratban maradt jegyzetében azonban erőteljesebben fogalmaz: „A természettudományt mint laikus is nagyra becsülöm. De nem tudok belenyugodni, hogy ha volt az Akadémiának költsége egy gyönyörű dísműre a gombákról, mért ne lehetett volna a

népdalra, amivel csak régi tartozását rója le. Azt hiszem, ugyanolyan gombafajták teremnének itt, ha történetesen más nép lakja hazánk földjét. De egész bizonyosan más dalok zengenének. S az Akadémiát elsősorban azért alapították, hogy népünk és nyelvünk sajátosságait kutassa, őrizze és erősítse. [...] Az Akadémia összessége tegye magáévá a népdal ügyét, és juttasson neki méltó helyet kiadványai közt.” (Kodály, 1993, 300.)

A népzenei összkiadás következő kötetét 1955-ben már az Akadémiai Kiadó jelentette meg. A Népzenekutató Csoport 1953-tól – ha csak két évtizedig is – intézményi önállóságot élvezett. Kodály félelmet nem ismerő, mély meggyőződéséből táplálkozó, elszánt küzdelmének köszönhetően az Akadémia Népzenekutató Csoportja európai hírű tudományos műhellyé fejlődött. Hangarchívumának, kéziratok lejegyzéseinek egyedülálló, központosított gyűjteményét egyes nagy nyugati nemzetek kutatói ma is sóvárogva szemlélik. De vajon az Akadémia székháza őrzi-e valahol annak az emléket, aki a magyar tudomány fellegvárát szellemi és fizikai romjaiból újjáépítve, „Arany titoknok úr”-hoz méltó fényébe visszahelyezni olyan lankadatlan erővel igyekezett?

Kulcsszavak: *Kodály Zoltán, a Magyar Tudományos Akadémia, magyar népzene, népzenei összkiadás, A Magyar Népzene Tára, Corpus Musicae Popularis Hungaricae, Bartók Béla, a Magyar Tudományos Akadémia elnöke, MTA Népzenekutató Csoport, Néptudományi Bizottság*

IRODALOM

- Bartók–Kodály (1913): Az Új Egyetemes Népdalgyűjtemény tervezete. In: Kodály Zoltán: *Visszatekintés* 2. kötet. Zeneműkiadó, Budapest, 1982, 48–52.
- Bónis Ferenc (ed.) (1994): *Így láttuk Kodályt. Nyolcvan emlékezés*. Püski, Budapest
- Györfly István (1939): *A néphagyomány és a nemzeti művelődés*. A Magyar Táj és Népismeret Könyvtára. Egyetemi Néprajzi Intézet, Budapest
- Horusitzky Zoltán (1941, 1998): Széchenyi szellemében. In: Horusitzky Zoltán jr. (ed.): *Zenei írások I. Zenei történet*. Auffargis, 54–55.
- Kodály Zoltán (1974): *Utam a zenéhez. Öt beszélgetés Lutz Besch-sel*. (Ford. Keresztury Mária) Zeneműkiadó, Budapest
- Kodály Zoltán (1982a): *Kodály Zoltán levelei*. (Szerk. Legány Dezső) Zeneműkiadó, Budapest
- Kodály Zoltán (1982b) *Visszatekintés* 2. kötet. Össze-
gyűjtött írások, beszédek, nyilatkozatok. Sajtó alá
rend. és bibliográfiai jegyzetekkel ellátta Bónis Fe-
renc. Zeneműkiadó, Budapest
- Kodály Zoltán (1989a): *Közélet, vallomások, zeneélet*.
Válogatta, szerkesztette és sajtó alá rendezte Vargyas
Lajos. Kodály Zoltán hátrahagyott írásai 1. Szépiro-
dalmi, Budapest
- Kodály Zoltán (1989b) *Visszatekintés*. 3. kötet. Hátra-
hagyott írások, beszédek, nyilatkozatok. Közreadja
Bónis Ferenc. Zeneműkiadó, Budapest
- Kodály Zoltán (1993): *Magyar zene, magyar nyelv,
magyar vers*. Válogatta, szerkesztette és sajtó alá
rendezte Vargyas Lajos. Kodály Zoltán hátrahagyott
írásai 2. Szépirodalmi, Budapest
- M. Tótfalusi Kis Miklós (1940): *Mentség*. Tolnai Gábor
(szerk.). Gyoma
- Péteri Lóránt (2001): Adalékok a hazai zenetudományi
kutatás intézménytörténetéhez (1947–1969). Ma-
gyar Zene. 38, 2, 161–190.
- Péteri Lóránt (2002): Zene, tudomány, politika. Ze-
netudományi Gründerzeit és államszocializmus
(1951–1953). Muzsika. 45, 1, 16–22.
- Szabolcsi Miklós (1992): Kodály és a Magyar Tudo-
mányos Akadémia. In: Bónis Ferenc (szerk.): *Kodály
és Szabolcsi emlékezete*. Püski, Budapest, 58–62.
- Szalay Olga (2004a): *A jubiláló akadémiai népzeneku-
tatás kiemelt sorozatai és az intézményes ötven év
bibliográfiája 1953–2003*. Zenetudományi dolgoza-
tok 2003. Tanulmányok az MTA Népzene-
kutató Csoport megalakulásának 50. évfordulójára. I. kötet.
MTA Zenetudományi Intézet. 11–100.
- Szalay Olga (2004b): *Kodály, a népzene-
kutató és tudományszervező műhelye*. Akadémiai, Budapest
- Szalay Olga (2004c): Kodály és a Magyar Népzene
Tára I. kötetének kiadása. In: *Az Idő rostájában.
Tanulmányok Vargyas Lajos 90. születésnapjára*. I. köt.
357–366.
- Szalay Olga (2004d): *Kodály Zoltán és a Tudományos
Akadémia szerepe a népdal összkiadás megindításában
1930 és 1940 között*. Zenetudományi dolgozatok 2003.
Tanulmányok az MTA Népzene-
kutató Csoport megalakulásának 50. évfordulójára. I. kötet. MTA
Zenetudományi Intézet. 127–185.

